

Gratulálunk!

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere, valamint Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár a nemzeti ünnep, március 15-e alkalmából állami művészeti díjakat adott át 2017. március 14-én.

Magas színvonalú munkája, példamutató tevékenysége elismeréseként **Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat** kitüntetésben részesült:

Wagner Károly hangtechnikus, a Madách Színház videotár-vezetője.

Színvonalas munkájáért **Magyar Bronz Érdemkereszt polgári tagozat** kitüntetését vehette át:

ifj. Stadler Ferenc, a Szegedi Kortárs Balett világitástervezője.

Kiemelkedő művészeti tevékenysége elismeréseként **Jászai Mari-díjat** vehetett át:

Tresz Zsuzsanna, a pécsi Nemzeti Színház díszlet- és jelmeztervezője.

A magyar művészet értékeinek gyarapítása érdekében végzett magas szintű, igényes teljesítménye elismeréseként **Magyarország Kiváló Művésze** díjban részesült:

Tordai Hajnal jelmeztervező, Jászai Mari-díjas (2005), Érdemes Művész (2012), a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Kitüntetésének alkalmából kérdeztem

Tordai Hajnal művésznőt

Az Operaházban kezdtem a pályafutásomat, 1966-ban. Nagyon fiatalon kerültem Márk Tivadar mellé, és 11 évet töltöttem ott, jelmezeket festettem a festőműteremben. Tulajdonképpen festészetet tanultam, de az Operaházban „meg lettem fertőzve” a zenével, a színházzal, az operával. Életem legtermékenyebb, legszebb időszakom volt. A színházművészetből a legtöbbet az Operaháztól kaptam, Márk Tivadartól, Makai Pétertől, Forray Gábortól.

Az Operaházat 11 év után elhagytam, mert az élet úgy hozta, hogy az első rekonstrukciója akkor volt az Operaháznak, Márk Tivadar és Forray Gábor is azt mondta: „álljak a saját lábamra”.

1978-ban ajánlatot kaptam a Győri Színházról, az akkor felépült új épületbe, ahol háromtagozatú működés indult, zenés műfajok, prózai színház és balett. A balett-tagozat jelmezeit Gombár Judit tervezte, az opera, operett, musical és a prózai darabok jelmeztervezésére pedig én kaptam felkérést. 17 évet töltöttem el a Győri Színháznál. Rengeteg előadás jelmezeit terveztem, nagyon szerettem ott lenni, egy kicsit győrinek is éreztem magam. Szeretem a várost, és szeretem a színházát is, mert a vidéki színházak olyan különleges, családiás légkörűek. Azért is szeretek vidéken dolgozni, mert ott még megvannak a régi szakemberek, a fiatalok pedig tőlük megtanulják a szakmát. Felnevelkedik a vidéki színházban egy új színházi kivitelező-generáció, élnek-halnak a színházi munkáért, és igazán szép jelmezeket készítenek. Győrben komoly operakultúrát vezetett be Bor József, a színház rendezője és Csala Benedek karmester.

1993-ban Sík Ferenc szerződöttem a Nemzeti Színházhoz, ami azért volt csábító, mert két olyan tervező után kerültem oda, mint Schaffer Judit és Vágó Nelly.

Györhöz képest a Nemzeti Színházban egy egészen más világ fogadott. Az ország első színházában lenni és elfogadtatni magamat olyan nagy színészekkel, mint Bessenyei Ferenc, Agárdi Gábor, Sinkovits Imre, Kállay Ferenc, nagy dolog volt. Amikor odakerültem a Nemzeti Színházhoz, akkor Sinkovits Imre nagyon finoman azt kérdezte tőlem, hogy nem haragszom-e meg, ha ő „Nellykének” szólít! (Vágó Nellyhez volt szokva.) Mondtam, hogy nem, sőt, megtiszteltetésnek veszem. Körülbelül 3-4 év telhetett el ezután, amikor Hajnallá változtam, tehát valahogyan mégis a szívébe fogadott.

Tulajdonképpen a „hagyományörzés” itt ragadt rám. Akkor a Várszínház volt a Nemzeti kamaraszínháza, ott kezdtem el kiállításokat készíteni. Ez a színház igénye volt, én pedig nagy örömmel láttam el ezt a feladatot is. Az első a Nagyajtay Teréz-kiállítás volt, majd Madách Imre következett.

Iglódi István igazgatása alatt kezdett a Nemzeti Színház musicaleket színre vinni, ami nagyon az én világom volt, mert mindig is a

► Éjjeli menedékhely, 2001. Új Színház

zenés színházat szerettem. Az egyik legemlékezetesebb alkotásomnak a *La Mancha lovagját* tartom a mai napig. 2000-től Pesti Magyar Színházként működünk tovább. Amikor Iglódi István 2009-ben meghalt, elmentem nyugdíjba. De azóta is folyamatosan dolgozom, talán egy kicsit kevesebbel is beélném, mert állandóan „dolgozik a fejem”, és egyik helyről a másikra „repülök”. Több mint 500 színdarab, opera, operett és musical jelmeztervét készítettem el.

Egész eddigi életemben folyamatos munkakapcsolatban voltam Verebes Istvánnal. A Radnóti Miklós Színháznál pár évet dolgoztunk együtt, de amikor Nyíregyházán volt, akkor is terveztem a rendezéseihez jelmezeket. A *Szent Johanna* című előadással az Év Jelmeztervezője díjat kaptam a POSZT-on, 1996-ban. Ugyanitt a Huszti Péter által rendezett *Üvegcipő* előadásához is terveztem jelmezeket.

A Nemzeti Színház jelmeztárát sok-sok évvel ezelőtt elkezdtem feldolgozni. A színháznak csodálatos, 150 éves jelmezszelepe van. Ami egyre rosszabb helyre került, először a Színházak Központi Műhelyének épületében volt, és ott még gondos jelmeznyilvántartás volt. A műterem megszüntetésével átköltöztették a jelmezszelepet az Operettszínház padlására. Ott még mindig nagy rendet tartott a két raktáros. Később azonban átkerültek a jelmezek a Kőbányai Sörgár területén egy pléhbarakkba, ahol elkezdtek vizesedni és tönkremenni. Ott

már csak egy jelmezzraktáros maradt, aki egyedül nem bírta a munkát. A kialakult állapotok botrányossá váltak. Erről a helyről az épségben megmaradt jelmezek átkerültek az új Nemzeti Színház raktárába. Tehát, ami megmentődött, az most a Nemzeti Színház épületében van, jó körülmények között. A Nemzeti Színház jelmezzraktárában található olyan jelmezek, amelyekből még el lehet lesni egy-egy, ma már nem ismert jelmez készítésének módját, csak érdekfűvelés, a pálya iránti elkötelezettség kell hozzá.

Ebből az anyagból, Jordán Tamás igazgatósága idején, a Nemzeti Színház történetéről készült kiállítást végigvittük az összes megyében. A kiállítást Kávási Klára irányításával, aki a Nemzeti Színház archívumának volt a vezetője, valamint egy díszletfestő barátommal együtt vittük körbe az országban. Úgy gondoltuk, hogy nemcsak a pestieknek van joguk ezt látni, hanem az országban mindenhol. Ez egy óriási vállalkozás, gyönyörű utazó tárlat volt.

Úgy gondolom, hogy ez a misszió hozzátartozik a felelős színházi emberek feladataihoz, az életünkhöz. Amikor Jordán Tamás volt a POSZT igazgatója, akkor rendszeresen készítettünk akár 4-5-6 kiállítást is Pécsen. Ott igyekeztem a színházi szakmákat megjeleníteni. Volt kiállítás színházi cipőkből, kalapokból és maszkokból.

Még az idej POSZT-ra is készítek egy kiállítást: *Bohócok és bolondok* címmel, a PIM-OSZMI intézményével közösen, Gajdó Tamás színház-történész segítségével. Ehhez rekonstruálunk két nagyon szép commedia dell'arte ruhát is.

Mind a két színházat alaposan megismerhettem, a Nemzeti Színházat és az Operaházat is. Akkoriban az volt a szakma legnagyobb megtiszteltetése, hogy ennek a két intézménynek a jelmezműhelyében dolgozhatott valaki. Ennek az időszaknak legalább 25 éve vége, először

Schäffer Judit kezdte el megfűjni a „vészfürtöt”, utána Vágó Nelly mondta, hogy nagy bajok lesznek, most pedig Rátkai Erzsébettel közösen mondjuk, hogy nagy a baj! Először is meg kellene fizetni ezeket a szakembereket. Szívügyem, hogy ne sorvadjanak el a speciális „kézműves” színházi szakmák. Ha nem történik hamarosan valamiféle változás, akkor be fog következni, hogy a színészek kínai tornacipőben és ruhákban fognak megjelenni a színpadokon. Nem lesz, aki egy fűzöt megvarrjon vagy egy díszletet megfessen. Annak idején morogtunk ugyan, mert akkor nem nagyon tetszett, de mégis jó ötlet volt a Színházak Központi Műterme. Igaz, sok dolguk volt, de mégis minden időben elkészült, és jó szakemberek végezték el a munkákat. Most pedig: egy-egy nagy műhelyben fantasztikus összegekért vállalják el a díszlet- és jelmezgyártást. Arról nem is beszélve, hogy a Nemzeti Színháznak létezik üzemháza, de soha nem „üzemelték” be, jelenleg jelmezzraktárnak használják!

Szabadidőmben méhviaszból kis szobrokat készítek, de ez igazán csak játék. Szeretnék újra elkezdni festeni. A jelmeztervezés mellett az utóbbi időben a jelmeztervezés múltjával is foglalkozom.

Elhatároztam, hogy azoknak a díszlet- és jelmeztervezőknek emléket állítva, akik kivételes művészi munkát végeztek, azokról legalább egy kis „jelet” szeretnék hagyni. Ezért a Színház-tudományi Intézettel (PIM-OSZMI) karöltve könyvsorozatot szerkesztünk. Most éppen az ötödik kötetnél tartunk. A scenika sorozat ötödik kötetét Forray Gábor látványtervező munkásságának szentelnék.

Néhány éve a Milánói Scala előadásán jártam, és a színház shopjában bukkantam rá olyan kis könyvecskékre, amelyeket a Scala ter-

► Pillangókisasszony, 1995. Debreceni Csokonai Színház

vezőinek munkáiból készíttetek. Megtetszett, és elhatároztam, hogy ilyen a magyar díszlet- és jelmeztervezőkről is készítek. Turnai Tímeával, a Színház-tudományi Intézet munkatársával közösen Márk Tivadar munkásságáról állítottuk össze az első könyvet. A második album Nagyajtay Terézről készült. A könyvsorozatban a következő tervezőnk Vágó Nelly volt. Majd Vogel Eric következett, az élet, a női szépség illusztrátora. Tervem, hogy a sorozatba bekerüljön Gombár Judit, Schäffer Judit, Csányi Árpád és számos jelentős alkotó.

Külön ajándéknak tekintem az élettől, hogy a Magyar Képzőművészeti Egyetemen oktatók mint óraadó tanár. Nagyon szeretem ezt a feladatokat is. Ámulattal vagyok a gyerekek fantáziája és kreativitása iránt. Érteni kell a színdarab olvasáshoz, illetve -értelmezéshez, hogy hogyan lehet áttenni az írott szöveget látványvilággá. A hallgatónak tudni kell prezentálni az elképzeléseit és kiállni azok mellett. Kontaktust kell teremteni a rendezővel, színészekkel úgy, hogy ne küzdelem legyen a munka, mindehhez hatalmas empátikus készség és feltétlen odaadás szükséges.

A színház rendkívüli alkotói folyamat, egy közös játék. Amikor megkaptam ezt az elismerést, így köszöntem meg a színházi alkotótársaknak: közösen értük el ezt az eredményt, ezért ez a megbecsülés nem csupán az én díjam, hanem mindannyiunk elismerése.

Lejegyezte:
KÁRPÁTI IMRE

A kitüntetett művészeknek gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget és sok sikert kíván:

a Szerkesztőség

► Néma revolverek városa, 2005. Magyar Színház

